

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CIUREA, ALEXANDRU VLADIMIR

Călătorii în centrul gândirii : consemnate de Tudor

Artenie / Alexandru Vlad Ciurea. - București : Minerva, 2019

ISBN 978-973-21-1072-0

I. Artenie, Tudor

821.135.1-94(047.53)

Copyright © 2019 Alexandru Vladimir Ciurea

Copyright © 2019 Editura MINERVA

Toate drepturile rezervate.

MINERVA

Editura MINERVA · Redacția și sediul social:

B-dul Metalurgiei nr. 46-56, cod 041833,

sector 4, București, O.P. 82 – C.P. 38

tel.: (021) 461.08.10/14/15; fax: (021) 461.08.09/19,

e-mail: office@edituraaramis.ro; office@megapress.ro

Departamentul desfacere: tel.: (021) 461.08.08/12/13/16;

fax: (021) 461.08.09/19; e-mail: desfacere@edituraaramis.ro

Ne puteți vizita pe:

www.edituraminerva.ro

www.megapress.ro

Prof. Univ. Dr. MSc. Multi.hc.
ALEXANDRU VLAD CIUREA

CĂLĂTORII în CENTRUL GÂNDIRII

Consemnate de
TUDOR ARTENIE

Ediția a doua, revizuită și adăugită

MINERVA
București, 2019

Respect pentru oameni și cărți

- *A fascinating study about the resemblances of the anatomy and pathology of central nervous system in human and dolphin*, Hannover International Neurosurgical Congress, Germania, 2017
- *Multum in parvo* (Glasgow Coma Scale), EMN, Zagreb, 2015
- *Neuroanatomia ascunsă în picturile lui Michelangelo*. Capela Sixtină, Teatrul Național din București, 2015
- *Brain limits*, International Neuroscience Institute, Hannover, 2014

Cuprins

Cuvânt înainte. Un candidat impecabil / 7
Capitolul 1. Cum a început totul? / 15
Capitolul 2. Mă rog în fiecare zi lui Dumnezeu / 37
Capitolul 3. Neurochirurgia românească / 47
Capitolul 4. Centrul de Excelență în Neurochirurgie – un succes și o dezamăgire / 67
Capitolul 5. INI Center Hanovra. Exercițiu de admirație / 81
Capitolul 6. Un domn și un neurochirurg dedicat / 107
Capitolul 7. Invenția care a salvat mii de copii / 133
Capitolul 8. „Visiting professor“ la Harvard / 143
Capitolul 9. Sistemul de sănătate din România. Radiografia unei reforme fără sfârșit / 161
Capitolul 10. Povești despre viață, suferință și vindecare spuse de pacienți / 173
Capitolul 11. Opinii despre ce ni se întâmplă / 211
Capitolul 12. Prinț și cerșetor / 263
Capitolul 13. În loc de epilog / 273
Capitolul 14. Mereu prezent, mereu în acțiune / 277
Din activitatea profesională, științifică și de cercetare / 293

Respect pentru oameni și cărți
câte o cafea. Se odihnea vorbind despre alte lucruri, cu oameni ca mine, din afara spitalului. Dar era mereu cu gândul la pacienți și la operații, suna să întrebe despre unul sau altul. Ușa îi era mereu deschisă pentru medicii sau asistentele care aveau ceva de comunicat.

Într-o zi, am ajuns mai devreme. L-am văzut dându-i bani unei asistente devotate (Nușa) și trimițând-o la piața de vizavi de spital, Piața Berceni, să cumpere mâncare și fructe pentru un pacient. L-am privit întrebător, dar nu a vrut să spună nimic. Am insistat. Mi-a spus, scurt, că e un pacient fără aparținători, care are nevoie de puțin ajutor.

Asistenta lui de atunci – mereu a avut asistenți personali, volumul de muncă era uriaș și avea nevoie de ajutoare – mi-a spus că „domn’ profesor face mereu chestii din astea”... Atunci m-am gândit pentru prima dată la o carte despre profesorul Ciurea...

***

Suntem în cabinetul de la Spitalul Sanador, unul dintre centrele medicale private care și-a câștigat o bună reputație în România. A venit aici după patruzeci de ani petrecuți în spitalul căruia i-a adăugat, când era director, numele maestrului său, Constantin Arseni. Cabinetul arată altfel, mai mic, dar mobilat modern. Pereții sunt acoperiți cu aceleași diplome și fotografii pe care le avea și la Spitalul Bagdasar-Arseni. Laptopul, pe birou, cărțile, vraf peste tot. De pe un dulap scund ne privește macheta unei coloane vertebrale lombare afectate de hernie de disc, iar lângă aceasta se află o cutie craniană transparentă, care se poate desface și în care se vede creierul. Pare neobișnuit de mic, cât pumnul unui om voinic. Profesorul îmi spune că în realitate e puțin mai mare. Dar nu cu mult.

Mă așez la birou, în fața lui. E trecut de cinci după-amiază, asistenta a plecat, profesorul oprește aerul condiționat, iar eu pornesc înregistrarea. E timpul să începem călătoria în centrul gândirii.

Motto:

„Felul în care ne petrecem timpul arată cine suntem.“

Jonathan Estrin, scenarist Hollywood

Capitolul 1. Cum a început totul?

Despre:

- Liniștea unui târg de provincie
- Al Doilea Război Mondial și urmările sale
- Părinți, bunici și o copilărie fericită
- Stalingrad și pasiunea pentru istorie
- Brașov, adolescență, Liceul Andrei Șaguna
- Șah, atletism și prima iubire
- Apăsarea comunistă de la Facultatea de Medicină din Cluj
- Bucureștii unui nou început și exercițiile de disimulare
- Întâlnirea cu profesorul Constantin Arseni

Respect pentru oameni și cărți

– *Poveștile încep din copilărie. Cum a fost copilăria ta, profesore? Cum te-ai așternut la drum?*

– M-am născut exact în timpul războiului, în orașul Vaslui. Pe-atunci, era un târg de provincie liniștit, frumos, curat, în care treceai dintr-o curte în alta, dintr-o grădină în alta, dintr-o gospodărie în alta. Oamenii erau cuminți și își vedeau de treabă, nu existau scandaluri, certuri, iar grupul de copii din care făceam parte era foarte fericit.

– *După război, viața a fost totuși grea...*

– Nu simțeam niciun fel de lipsuri. Mie îmi plăcea foarte mult seara, urmăream vacile când se întorceau de la pășune, pe unele dintre ulițele laterale ale orașelului. Mă impresiona că fiecare vacă știa exact la ce poartă să se oprească, iar văcarul nu avea decât un singur lucru de făcut: să bată în poartă și pleca mai departe.

– *Mereu ți-a plăcut ordinea.*

– Era foarte multă corectitudine! Ordine, cum spui. Ducea vacile la păscut, le lua dimineața, le aducea seara... Zona Vasluiului este ușor expusă la secetă. Le ducea la pășune, la apă, le aducea seara, se oprea în fața porții, bătea și i se dădea drumul înăuntru. Eram impresionat!

Am fost singur la părinți. Tata a fost pe front, a făcut ambele fronturi: și cel Sovietic, și cel de Vest, până în munții Tatra. Nici el nu știe să spună cum a scăpat, ofițer, și din război, și din prizonierat.

În fine, după mult timp, într-o zi, după revoluție, mi-a scos dintr-un cufăr ascuns Crucea de Fier. Și i-am zis: sunt impresionat că îmi arăți acest lucru, dar cum l-ai obținut? A fost în linia întâi, la Stalingrad, și, printr-o întâmplare, plutonul în care era a fost retras; au ajuns la o unitate română, în linia a doua cum s-ar spune, iar familia de ruși la care stăteau le-a spus: „Măine se sparge frontul, așa că fugiți cât puteți de repede!”

Contrar tuturor ordinelor pe care le aveau – „rămâneți pe loc, rămâneți să luptăm”, cum spuneau nemții –, frontul, într-adevăr,

s-a spart la italieni, iar Armata Română a fost încercuită. Printre cei care au reușit să scape era și tatăl meu, tânăr ofițer. Dar exact ce s-a întâmplat atunci și cum au scăpat, nimeni nu știe.

Mi-a povestit că a fost grefier, făcuse Dreptul și fusese făcut ofițer, deci a fost cooptat grefier la Curtea Marțială. Curtea Marțială avea o serie întreagă de procese pe linia frontului. Mulți soldați și chiar și ofițeri încercau să se mutileze, să facă în așa fel încât să fie retrași din Câmpia Rusă. Cei de la Curtea Marțială se pare că s-au retras printre primii... Trupele române au plecat într-un haos cumplit...

– *Copil fiind, nu l-ai întrebat despre război?*

– Mereu l-am întrebat ce căutau pe front. Mi-a povestit clar: când s-a trecut Prutul și au intrat în Basarabia, au fost urale și mareșalul Antonescu a fost zeificat, poate folosesc un cuvânt nepotrivit, de trupele române și de populația care i-a primit. După aceea, când au trecut Nistrul, partidele istorice au spus: „Domnule mareșal, până aici! Nu mergem mai departe!” Dar știm ce s-a întâmplat.

Toate acestea le-am aflat totuși târziu. Greu aflam ce se întâmplase pe front. Spunea adesea: „Da, eram ofițeri și trebuia să executăm ordinul. Noi știam clar că mareșalul și-a dat cuvântul față de Hitler că va merge alături de trupele naziste. Dar pe vremea aceea, întreaga populație era convinsă că nemții câștigau războiul”. Armata germană era foarte bine pregătită, era foarte bine organizată, educată, curată și executa perfect ordinele de război. Însă în fața Rusiei imense și a iernii n-a rezistat nici această armată, a fost încercuită la Stalingrad și a pierdut, cred eu acum, din cauza căderii liniilor de aprovizionare și comunicare dintre Armata a VI-a a lui Von Paulus și restul trupelor care se pierdeau în imensitatea rusă.

– *Ai fost mereu pasionat de istorie?*

– Am avut un respect deosebit față de poveștile și istoriile de război pe care mi le povestea tatăl meu. Îmi spunea de școala

Respect pentru oameni și cărți
militară pe care a făcut-o la Sibiu și îl rugam, atunci când avea timp, să-mi povestească despre bătălii din lume, diferite acțiuni militare, tactici și strategii. Sunt chestiuni foarte interesante, iar să auzi pe cineva istorisind, un om care a fost pe front, pe linia frontului, și care a studiat la școala militară este o adevărată lecție de istorie militară.

Bunica mea a lucrat pe front cu profesorul Cantacuzino

– Hai înapoi la Vaslui, la primii ani. Cu cine ai crescut?

– (zâmbeste) Primii ani ai copilăriei au fost minunați! Trăiam într-o casă superbă, dar pe care au luat-o comuniștii. Bunicul meu era doctor și era medicul orașului Vaslui. Era un fel de șef al Direcției de Sănătate Publică. Era medic generalist, avea cunoștințe de medicină legală și de epidemiologie.

– Erau părinții mamei sau ai tatălui?

– Erau părinții mamei. Se numeau Holban. O familie bună, cum se spunea pe vremuri. În familie a existat un scriitor, Anton Holban, și un profesor universitar de biologie, la Iași, profesorul Drăghici. Bunicii mei, amândoi, erau doctori. Au făcut facultatea la Iași. Bunica a lucrat cu profesorul Cantacuzino în războiul pe care l-am avut cu Bulgaria, în 1912-1913. Și a fost cu profesorul Cantacuzino pe graniță, au trecut Dunărea când am avut epidemiile mari, de tifos exantematic și de holeră. Amândoi au învățat la Iași, amândoi au fost colegi de facultate. După ce au terminat aceeași școală – mi-a plăcut mereu povestea lor, tot timpul îi puneam să mi-o spună, mai ales că pe bunic l-am pierdut foarte devreme –, au plecat de la Iași cu gândul să aibă o casă, o gospodărie și să aibă copii. Și au ales inițial o comună care nu avea doctor. Această comună se numește Codăești, este foarte aproape de Vaslui. Acolo au dus-o extraordinar de bine. Se trăia bine la țară, oamenii erau extrem de primitivi și au fost foarte mulțumiți când au avut o familie de doctori care nu făcea naveta, nu dispărea la Iași și stătea

acolo fără a-și lua concedii; nu se punea problema concediilor pe timpul acela decât foarte, foarte rar. Erau mereu la dispoziția oamenilor din comună, nu aveau un orar. După aceea, s-au mutat la Vaslui. Era oraș, aveau nevoie să-și trimită copiii la școală. Au cumpărat o casă cu zece camere, pe strada Drăghici, la numărul 1. Dar mai aveau ceva. Grajd și cal, plus un garaj pentru mașina bunicului, un Ford. În față era o grădină de trandafiri, iar în spate pomi fructiferi. O casă superbă! Au avut trei copii, dintre care doi au devenit doctori, unul radiolog la Constanța, celălalt la Institutul Parhon, doctoriță și cercetător științific. Doar mama mea a fost diferită, a fost profesoară de matematică. A făcut două facultăți, Matematica și Dreptul, și a profesat ca profesoară de matematică și astronomie.

– Cine se ocupa de tine?

– Primii ani ai copilăriei i-am trăit într-un mic paradis. Cei care se ocupau de mine, cei care îmi controlau viața erau bunicii. Nu țin minte exact, dar, când eram copil, mama mea era mereu ocupată, dădea încontinuu examene la Iași, stătea foarte mult la oraș pentru examenele de profesor care se dădeau și pe vremea aceea și trebuia să ia toate licențele. Iar tatăl meu era pe front, cum am spus.

– Copil crescut de bunici? Erai răsfățat, presupun.

– Cei care îmi îndrumau pașii erau bunicii. Bunicul era un om extrem de ordonat și relaxat, cu o viață liniștită, de provincie. Discuta cu o femeie din casă, gospodină, ce se face la prânz de mâncare, se ducea la serviciu foarte calm, își punea pălăria la costum, cu trandafir la butonieră, și mergea la sediul centrului de coordonare medicală al orașului Vaslui. Și, în general, la prânz era acasă, se odihnea, mânca. După-amiază, ori mergea la serviciu, ori avea un vraf de reviste, cărți pe care le citea, în trei limbi. Doctorul din orașul Vaslui citea în franceză, în engleză și în germană. Citea medicină și, mai ales, aștepta pe bunica să vină să vorbească cu ea despre boli, terapii, despre ce mai aflau că se întâmplă în lume. Nu exista televizor, internet, radioul mergea rar...

Respect pentru oameni și cărți

– *Nepot de boier, aș putea spune.*

– Nu chiar. Dar de oameni serioși și cu stare. În aceeași casă cu bunicii mei, stăteam noi și mai venea o mătușă care era la Iași, doctoriță tânără, endocrinolog, precum am spus. Mai era familia unei femei care stătea cu noi și care o ducea foarte bine; se ocupa de gospodărie, de grajd, de bucătărie. Dar ce se gătea pentru domnul doctor se gătea pentru întreaga familie. Era o viață care îmi apare acum ca o viață bună și tihnită. Veneau la noi țărani cu produse, piața era extrem de ieftină, eram fericit să ies la plimbare cu bunicii. Plimbarea prin centru, mai ales... Mi-aduc aminte că mă duceau la un doctor dentist, domnul Diamant. După război, a emigrat în Israel și a devenit un stomatolog de succes. Iar marea bucurie era săptămâna de iarmaroc, în septembrie, care se desfășura pe un câmp, lângă orașul Vaslui, și în care toți copiii cartierului eram în „culmea fericirii“, luând toate tiribombele la rând.

Războiul ne-a dat peste cap

– *Erai un copil serios și cuminte?*

– Deloc. Nu țin minte să fi fost serios! Dar războiul ne-a dat peste cap. Mergând după unitățile unde era repartizat tata, am ajuns la un moment dat la Craiova. Am prins bombardamente acolo. Țin minte și acum cum fugeam, se dădea alarma, se stingeau toate luminile și fugeam. Bunica rămăsese ca doctor la Vaslui și fugeam cu mama – tata era ofițer – și cu ceilalți din casă în niște adăposturi în curți. Țin minte și acum că sarcina mea era să iau o păturică roz atunci când începea alarma. Mama-mare rămânea în casă, nu putea să coboare, încă o bunică rămânea și ea în casă și singura lor sarcină era să stingă luminile. Casa nu a fost bombardată, dar Craiova a fost foarte, foarte lovită. Stăteam chiar în centru, ne era cu adevărat teamă că vom fi bombardați, dar nu s-a întâmplat. A atins o dată doar puțin gardul.

– *Cum ai ajuns la Brașov?*

– Familia l-a urmat mereu pe tata. El a fost și la Școala de ofițeri din Chișinău, după aceea a lucrat la Școala de ofițeri de la Sibiu, a fost la Craiova, de acolo din nou la Sibiu și după aceea la Brașov. Când am ajuns la Brașov, mama mea a făcut toate demersurile posibile ca să nu mai plecăm din acest oraș. Tatăl meu obținuse o poziție bună la Academia Militară din București, pe linie de drept, chiar dacă nu era membru de partid. Dar mama a refuzat, am rămas în Brașov și nu am regretat deloc.

– *Lumea știe despre tine că ești din Brașov. Și ești foarte legat de orașul acesta. Chiar și acum dai consultații o dată pe lună, în weekend, la o clinică brașoveană.*

– Pot spune că sunt brașovean, acolo am crescut și m-am format.

– *Chiar ești Cetățean de Onoare al Brașovului...*

– Da, din 2006, și sunt mândru de acest lucru. Dar să lăsăm titlurile (*râde*) și să ne continuăm călătoria: școala am început-o la Liceul Unirea, acolo am făcut primele clase. Dar nu pot să spun că mi-a lăsat o impresie deosebită. Nu știu câtă școală se făcea și, chiar dacă se făcea, noi, copiii, ne țineam de foarte multe altele. De exemplu, să cucerim Dealul Melcilor, să furăm fructe când începeau să se coacă – ruzinci, struguri din grădini. Sau să ne batem cu cei din cartierul Răcădău...

– *Nu ai fost un elev bun?*

– Aveam alte preocupări decât școala. Cu toate eforturile pe care le făcea mama mea și cu toată disperarea tatălui meu, nu eram un elev foarte bun. Nu am excelat în primii ani de școală. Însă au fost câteva materii care mi-au plăcut. Mi-a plăcut matematica în primii ani, cred că asimilam foarte repede, am luat și niște premii; mi-a plăcut istoria, de care eram impresionat, totdeauna m-au impresionat lecțiile de istorie. Citeam cu aviditate orice era legat de istorie. Apoi am constatat că, fără să fac mare efort, am ceva talent la compunere. De unde am constatat? Pentru că elevii buni ai clasei își făceau toate compunerile acasă, în care

relatau cu lux de amănunte, erau corecți, li se punea virgulă. Eu le scriam uneori chiar în pauză, în zece minute scriam compunerea și am obținut odată un premiu pe clasă cu o compunere de o pagină pe care am scris-o atunci. Se numea „Mama mea“. Ni s-a dat un subiect la alegere, o colegă a scris despre flori, un coleg a scris despre mașină, alta despre case, alta despre Tâmpa. Eu am scris „Mama mea“. Practic, în pauză am scris spontan o pagină, nu mi-a dictat nimeni nimic, și am primit nota maximă. Atunci mi-am dat seama că probabil am acest mic talent de a scrie.

Și de atunci am decis că mai bine scriu decât să vorbesc. Te exprimi mai bine în scris decât în vorbe. Se perfecționează și scrisul, și vorbitul. Pentru ce am făcut de-a lungul vieții, a fost extrem de important să știu să mă exprim în scris.

– *Ce a urmat?*

– A urmat marele dezastru! Tatăl meu, care era mai tot timpul plecat, s-a întors și a aflat ce note minunate aveam. Nu eram corijent, dar eram al șaptelea sau al optulea din clasă. S-a supărat cumplit pe mine și, după aplicarea „constituției“, m-a mutat de la Unirea la o școală superbă! La școala de pe strada Agrișelor, parcă Școala nr. 5.

Îi mulțumesc și acum tatălui meu pentru această mutare. Toți copiii de pe strada noastră, Matei Basarab, care era foarte aproape de școală, toți mergeam acolo, toți ne cunoșteam. Profesorii parcă nu erau atât de exigenți, făcăm mult sport, jucăm fotbal, dar nu numai, iar școala nu era o teroare. Înțelegeau că suntem copii și trebuie să ne consumăm energia. Pe vremea aceea, clasele erau separate, băieți și fete. Dar să revin la felul de a lucra cu noi al profesorilor de acolo. O țin minte și acum pe profesoara de sport care ne ducea la concursuri de sănii, în vârful străzii Matei Basarab sau pe Neagoe Basarab, ne ducea la patinaj, la schi, în excursii. Activitatea aceasta sportivă ne făcea să învățăm bine. Am ieșit premiant! Nu mai știu cum am ieșit premiant, sigur că am învățat mai bine, dar am făcut și un efort foarte mare. Țin minte că aveam

două materii care mă trăgeau în jos: fizica, din care nu înțelegeam nimic, și limba rusă. Dar le-am învățat pe de rost. Sprijinindu-mă pe memorie, am ajuns din ce în ce mai bun la limba rusă și chiar și la fizică.

– *Și peste ani ai inventat un dispozitiv de drenare a lichidului din creier bazându-te pe cunoștințele de fizică... Cum a fost la liceu?*

– La liceu m-au impresionat toți profesorii. Nu pot să spun că am rămas cu o amintire deosebită despre profesorii din școala primară. Mi-au plăcut cei de la Școala nr. 5 pentru că erau extrem de apropiați de noi. Mă duceam la școală cu plăcere. Dacă începeam cursurile după-amiază la ora 13.00, noi deja eram prezenți la ora 12.00, ca să jucăm fotbal.

După care am dat examen de intrare la liceu și, în fine, m-am prezentat la examen, nu mai spun că era să pierd intrarea pentru că m-am sculat puțin mai târziu, nu ca acum, când sunt foarte matinal. Dar am dat examenul și am intrat la liceu. Examenul a fost foarte dur. Părinții mei mi-au spus: te înscrii la Andrei Șaguna. M-am înscris la Șaguna și am intrat, țin minte și acum, în clasa a VIII-a C.

Am avut parte de profesori minunați

– *Cum a fost la Liceul Andrei Șaguna? Era și încă este unul dintre cele mai renumite licee din România.*

– Perioada de liceu a fost poate cea mai frumoasă perioadă din adolescența mea. Tot liceul s-a desfășurat într-o continuă mișcare. Aveam continuu ce să facem. Preocupările erau multiple, și, interesant, pe primul plan nu era învățatul. Și nu de frică se învăța, ci de plăcere. Aveam profesori, cum era profesorul Goia, la care se învăța de plăcere. Preda matematică. Profesorul Stroia predă biologie, atât de frumos vorbea, atât de frumos descria corpul omenesc încât te îndrăgosteai de poveștile lui și de felul cum le expunea, liniștit, calm. A ajuns profesor emerit, era un exemplu de cadru didactic. Profesorul Gane, de limba română, predă o limbă

care nu era o apăsare. Lărgăa mereu materialul, spunea lucruri pe care nu avea voie să le spună. Când se vorbea de Sadoveanu, ni-l idolatriza ca scriitor, ne arăta părțile frumoase, dar pe de altă parte ne spunea că acest om a trădat literatura română și a trecut la comuniști cu totul. Nu se jena să ne spună în clasă că îl detestă pentru că a trecut total la stânga. Un literat recunoscut care mai era și academician trecuse de partea opusă, iar profesorul ne spunea toate acestea. Pe lângă literatura obligatorie, care ne apăsa și ne îndoc-trina, profesorul făcea foarte multe divagații. Ne vorbea despre scriitori mai puțin cunoscuți, cum era Gala Galaction. Țin minte, pe Slavici îl prezenta extraordinar, am rămas impresionat de prezen-tarea lui, când vorbea de Rebreanu tremura, la fel de Eminescu... Și recita, iar interpretarea era profundă. Profesorul trăia ceea ce spunea, era un profesor de limba română cu totul deosebit.

Dirigintele clasei era profesorul Nicoară, de istorie, care fusese elev al profesorului Iorga. Știa istorie și putea să vorbească oricând, oricât. Era puțin mai sever, dar încontinuu ne spunea: „Eu vreau să fiți oameni, eu vreau să fiți români, buni români pe acest pământ“. Acestea erau cuvintele profesorului Nicoară. Și, la fel ca și ceilalți dascăli, strecura mereu și păreri proprii despre istoria reală a României, lucruri pe care, de fapt, nu avea voie să le spună.

La franceză am avut un alt profesor deosebit, domnul Hanganu, cu o franceză extraordinară. Desigur, ne-a atras pe toți. Germană am făcut foarte puțin, clasa mea era pe limba franceză. Iar rusa nu mi-a plăcut deloc. Am dat bacalaureatul pe limba rusă și recunosc că am învățat ca papagalul toate rezumatele, aveam nu știu câte, douăzeci și șapte de rezumate, parcă. Și la examen am tras să vorbesc despre Esenin, poezia lui Esenin, și am pornit direct cu rezumatul. L-am spus pe dinafară și mi-au dat nota maximă. Știu ceva rusă și acum, dar la nivel mic, să te poți înțelege pe stradă. Foarte interesant e că eu îi înțeleg pe ei, dar una e să o vorbești, să știi compoziția frazei, topica, și alta e să-i înțelegi. Mi-a prins bine această rusă și îmi pare

râu că nu am mers pe ea. Cred că aveam o aversiune față de limba rusă. Și nu numai eu, cred că toată generația noastră era pornită împotriva limbii ruse...

Sportul te face fericit!

Am avut, deci, un liceu foarte, foarte frumos, dar elementul esențial, topul din vârful Tâmppei, au fost jocurile. Participări la orice, la handbal, la baschet, la atletism, la șah, incredibil, la orice. Profesorii ne selectau. Pe mine m-au selectat la atletism și am făcut parte din echipa liceului, după aceea am ajuns la Știința Cluj, la atletism și la șah. La șah, am ajuns la un moment dat la categoria a 3-a. M-am oprit pentru că trebuie să aprofundezi, să citești mult, să studiezi cărți de șah și nu am avut timp...

– *Șah și atletism. Interesantă combinație. Ce probe din atletism?*

– Profesorul care ne-a selectat și pe care l-am apreciat foarte mult, domnul Șeitan, după ce m-a studiat, mi-a spus că nu mi se potrivește suta de metri. „Ai să mergi și la sută, a zis, dar ai să mergi și la patru sute.“ La patru sute de metri plat am ieșit campion pe Brașov, am concurat cu elevi din toate școlile. Mergeam și la ștafetă, și la opt sute, și la sută. Dar proba mea era patru sute, viteză mare pe o distanță importantă. Aceasta a fost proba la care am alergat și la Știința Cluj. Și la ștafeta de patru sute.

– *Probă grea...*

– O făceam de plăcere. Aveam antrenamente, dar alergam și după terminarea orelor la școală. Am alergat și la cros. Aveam niște crosuri la care plecam de la Liceul Andrei Șaguna până în Prund, ocoleam statuia cu soldatul, apoi coboram înapoi. Am luat odată locul cinci pe liceu. Era foarte greu la cros, te epuizai repede și trebuia să rezisti mult.

– *Sportul formează, sportul educă. Așa se spune...*